

Informacija o aktivnostima na projektima valorizacije postojećih energetske potencijala

U skladu sa Zakonom o energetici, Vlada je u martu 2011. godine usvojila Energetsku politiku Crne Gore do 2030. godine, kojom su utvrđeni ciljevi razvoja energetske sektora Crne Gore i način i mjere za njihovo ostvarivanje. Jedan od glavnih prioriteta Energetske politike Crne Gore je održiv energetske razvoj, koji podrazumijeva: obezbjeđenje održivog razvoja energetske koji se temelji na ubrzanom ali racionalnom korišćenju vlastitih energetske resursa uz uvažavanje principa zaštite životne sredine, povećanje energetske efikasnosti i veće korišćenje obnovljivih izvora energije, kao i potrebu za socio-ekonomskim razvojem Crne Gore.

Na osnovu Energetske politike Crne Gore do 2030. godine, Ministarstvo ekonomije je pristupilo inoviranju Strategije razvoja energetske. Vlada je 16. maja 2013. godine utvrdila Nacrt strategije razvoja energetske Crne Gore do 2030. godine s Nacrtom strateške procjene uticaja na životnu sredinu sa Programom javne rasprave. Usvajanje finalnog dokumenta Strategije razvoja energetske Crne Gore do 2030. godine planirano je do kraja ove godine.

Nacrtom strategije definisana su glavna strateška opredjeljenja i projekti, među kojima najznačajnije mjesto pripada projektima izgradnje HE na Morači, HE Komarnica, TE Pljevlja II i Maoče.

Ovom informacijom će se dati pregled aktivnosti u okviru ovih projekata.

1. Projekat izgradnje HE na Morači

Prema postojećoj tehničkoj dokumentaciji EPCG, sistem hidroelektrana na Morači obuhvata četiri objekta: HE Andrijevo, HE Raslovići, HE Milunovići i HE Zlatica, ukupne instalisane snage 238 MW i procijenjene prosječne godišnje proizvodnje 694 GWh. Predviđeni period izgradnje za sve četiri hidroelektrane je šest godina, a procijenjeni ukupni troškovi oko 540 miliona €.

Tehnička dokumentacija sadrži projektnu dokumentaciju i dokumentaciju o istražnim radovima. Projektna dokumentacija je urađena na nivou idejnog projekta, izuzev dokumentacije za pripremne radove (predbrane, optočni tuneli, putevi), koja je urađena na nivou glavnog projekta. Idejne i glavne projekte su radili Energoprojekt, Beograd, i Elektroprojekt, Ljubljana, i isti su revidovani od najpoznatijih stručnjaka iz bivše Jugoslavije. Sve četiri hidroelektrane su pribranskog tipa, pri čemu je čeona brana Andrijevo betonska-lučna, a ostale tri su kombinovane betonske gravitacione brane sa mašinskim halama u okviru brana.

Na osnovu usvojenih strateških dokumenata Vodoprivredne osnove Crne Gore (2001. godina), Strategije razvoja energetske Crne Gore do 2025. godine (2007. godina), Akcionog plana 2008-2012 godina za realizaciju Strategije razvoja energetske (2008. godina), Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine (2008. godina), kao i brojnih analiza, studija i dokumentacije koju su u prošlosti radili Elektroprivreda Crne Gore (EPCG) i Ministarstvo ekonomije, pristupilo se realizaciji Projekta izgradnje hidroelektrana na Morači kroz međunarodni dvostepeni tenderski postupak dodjele

koncesije. Savjetnik u cjelokupnom tenderskom procesu je bio IFC (International Finance Corporation), Vašington, članica grupacije Svjetske banke.

Ministarstvo ekonomije je 26.02.2010. godine objavilo Javni oglas za pretkvalifikaciju za davanje koncesije za hidroelektrane na Morači. Po okončanju postupka pretkvalifikacije Tenderska komisija je četiri kompanije proglasila kvalifikovanim ponuđačima.

Nacrtima Detaljnog prostornog plana i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu razmatrana je varijanta sa kotom uspora akumulacije HE Andrijevo na 285 mnm (Osnovno tehničko rješenje I), a u skladu sa komentarima sa javne rasprave i varijanta sa kotom uspora akumulacije HE Andrijevo na 250 mnm (Osnovno tehničko rješenje II).

Tenderskom dokumentacijom kvalifikovanim ponuđačima je dozvoljeno da dostavljaju ponude zasnovane na osnovnim tehničkim rješenjima I ili II, koja postoje u strateškim dokumentima Crne Gore i postojećoj tehničkoj dokumentaciji EPCG, kao i alternativnim tehničkim rješenjima, ukoliko smatraju da su ta rješenja bolja sa ekonomskog i ekološkog stanovišta u poređenju sa osnovnim tehničkim rješenjima I i II.

U roku određenom za podnošenje ponuda (30.09.2011. godine) nijedan kvalifikovani ponuđač nije dostavio ponudu.

Na osnovu Izvještaja o sprovedenom postupku davanja koncesije za hidroelektrane na Morači, Vlada Crne Gore je 10.11.2011. godine ovaj tender proglasila neuspjelim i zadužila Ministarstvo ekonomije da, u saradnji sa EPCG, u najkraćem roku pripremi analizu mogućnosti EPCG u realizaciji HE na Morači i predlog da se direktno EPCG dodijeli koncesija za izgradnju, u skladu s Memorandumom o razumijevanju potpisanim između Vlade i A2A.

EPCG je 23.01.2012. godine upoznala Ministarstvo ekonomije sa Tehničkim rješenjem izgradnje HE na Morači, izrađenim od strane A2A u septembru 2011. godine, prilikom pripreme ponude za učešće na pomenutom tenderu, gdje je konzorcijum A2A – EPCG bio proglašen za kvalifikovanog ponuđača.

Nakon prezentacije, Ministarstvo ekonomije je predložilo da se potpiše Zapisnik u kojem bi se precizirale dalje obaveze Ministarstva i EPCG do predaje ponude za izgradnju HE na Morači, i predlog istog dostavilo EPCG. Međutim, do danas Ministarstvo ekonomije nije od EPCG dobilo dokumentaciju prezentovanog Tehničkog rješenja, niti saglasnost ili komentar na predloženi tekst Zapisnika, i pored više zahtjeva za dostavljanje istih.

Zbog toga Ministarstvo ekonomije nije moglo realizovati zaključak Vlade Crne Gore od 10.11.2011. godine.

Ministarstvo ekonomije je tražilo da EPCG dostavi bar podatke koji su potrebni za inoviranje i dopunu Detaljnog prostornog plana i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu u skladu sa njenim Tehničkim rješenjem.

Ministarstvo ekonomije i EPCG su u julu 2012. godine potpisali Sporazum o neobjelodanjivanju, nakon čega je EPCG dostavila dokumentaciju koja je sadržala samo dispoziciju i glavne karakteristike njihovog Tehničkog rješenja. Prema Sporazumu, dostavljena dokumentacija se može koristiti isključivo za inoviranje i dopunu Detaljnog prostornog plana i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za HE na Morači. Prema izjavi EPCG, ova dokumentacija ni na koji način ne obavezuje EPCG da u skladu sa njom realizuje HE na Morači „pošto tek treba izvršiti ključne uvide kako bi se dalje optimizirali izbori projekta“.

U međuvremenu, Ministarstvo ekonomije je obavilo razgovore sa drugim potencijalnim investitorima iz Italije, Turske, Azerbejdžana i Kine u vezi dostavljanja njihovih ponuda za izgradnju HE na Morači. U tu svrhu, svima je dostavljena odgovarajuća dokumentacija za HE na Morači, ali od navedenih potencijalnih investitora nije dobijena nijedna ponuda, pa čak ni bilo kakav zahtjev za razjašnjenje dokumentacije.

2. Projekat izgradnje HE Komarnica

Vodoprivredna osnova Crne Gore (2001. godina), Strategija razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine (2007. godina), Akcioni plan 2008-2012 godina za realizaciju Strategije razvoja energetike (2008. godina) i Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine (2008. godina) predviđaju izgradnju HE Komarnica (takođe i Nacrt strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine).

Za HE Komarnica postoji tehnička dokumentacija na nivou studije, koju je 1973. godine izradio Elektroprojekt – Ljubljana.

HE Komarnica je planirana kao čeona hidroelektrana sa akumulacijom u slivu rijeke Pive, sa branom na kraju uspora postojeće akumulacije HE Piva. Hidroelektrana bi imala akumulaciju zapremine 260 miliona m³ sa kotom normalnog uspora 816 mnm, lučnu betonsku branu visine 176 m, sa pribranskom mašinskom halom i dva agregata instalisane snage 168 MW i prosječne godišnje proizvodnje 232 GWh. Predviđeni period izgradnje je šest godina, uz procjenu troškova od oko 183 miliona €.

U aprilu 2012. godine urađeni su nacrti Detaljnog prostornog plana i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu i u toku je njihova korekcija u skladu sa komentarima sa javne rasprave. U toku javne rasprave došlo se do saznanja da treba sniziti kotu normalnog uspora akumulacije sa 816 mnm na 810 mnm, što će uticati na ponude potencijalnih investitora.

U oktobru 2008. godine Federalno ministarstvo za transport, inovacije i tehnologiju Republike Austrije i Ministarstvo za ekonomski razvoj Crne Gore potpisali su Memorandum o razumijevanju u oblasti tehnološke saradnje u energetskom sektoru. U cilju realizacije ovog Memoranduma, formirana je Zajednička radna grupa koju sačinjavaju predstavnici dva ministarstva i Austrijske agencije za investicije. Austrijska strana je odredila kompaniju Voith Hydro, a crnogorska strana EPCG, kao kompanije koje bi radile na realizaciji Projekta HE Komarnica. Austrijska strana je angažovala projektantsku kompaniju Poyry iz Beča, koja je marta 2009. godine uradila Prethodnu studiju izvodljivosti, čiji rezultati ukazuju da je Projekat tehnički i ekonomski opravdan.

Nakon toga, EPCG i Voith Hydro su maja 2009. godine potpisali odgovarajući Memorandum o razumijevanju o namjeri da zajednički realizuju izgradnju HE Komarnica. Konkretni koraci u tom smislu su se mogli preduzeti tek nakon što EPCG izvede geološke istražne radove i uradi odgovarajući izvještaj.

Istražni radovi su završeni krajem 2011. godine, pa su Ministarstvo ekonomije i Voith Hydro na sastanku održanom u februaru 2012. godine zaključili da će se nakon završetka izrade Sumarnog izvještaja o geološkim istražnim radovima, Detaljnog prostornog plana i Strateške procjene uticaja na životnu sredinu steći uslovi da Voith Hydro sa finansijskim institucijama i drugim partnerima započne razgovore u cilju utvrđivanja mogućnosti izgradnje i finansiranja HE Komarnica.

Formirana je Radna grupa od predstavnika Ministarstva ekonomije, Voith Hydro i EPCG, koja će održavati stalni kontakt i razmjenjivati sve potrebne informacije u vezi HE Komarnica.

EPCG i Elektroprivreda Srbije (EPS) su 1992. godine potpisali Ugovor o zajedničkom finansiranju realizacije pripremnih radova za izgradnju HE Komarnica (EPCG:EPS=51%:49%). Nakon što su krajem 2011. godine završeni istražni radovi, urađena je Hidrološka studija, dok izrada Sumarnog izvještaja o geološkim istražnim radovima, koji je trebao biti urađen do sredine 2012. godine, još nije završena. Nakon završetka izrade Sumarnog izvještaja, EPCG će organizovati njegovu reviziju. EPCG je informisala Ministarstvo ekonomije da postoji ozbiljan problem sa terenom na koji treba da se osloni brana, čija veličina i način rješavanja će se znati tek nakon revizije Sumarnog izvještaja, što će takođe imati uticaj na ponude potencijalnih investitora. Elektroprivreda Srbije je saglasna da dokumentaciju koja je urađena, ili će se raditi u skladu sa Ugovorom o zajedničkom finansiranju, EPCG može da stavi na uvid potencijalnim investitorima HE Komarnica.

U međuvremenu, Ministarstvo ekonomije je obavilo razgovore i sa drugim potencijalnim investitorima iz Italije, Turske, Azerbejdžana i Kine (Sinohydro Corporation Limited) u vezi dostavljanja njihove ponude za izgradnju HE Komarnica. U tu svrhu, potencijalnim investitorima dostavljena je odgovarajuća dokumentacija za HE Komarnica. Najozbiljniji razgovori obavljeni su sa kineskom kompanijom Sinohydro Corporation Limited, od koje je dobijena informacija da se ponuda ne može pripremiti bez Sumarnog izvještaja o geološkim istražnim radovima.

Nakon završetka korekcije Nacrta detaljnog prostornog plana i Nacrta strateške procjene uticaja na životnu sredinu, kao i revizije Sumarnog izvještaja o geološkim istražnim radovima, potencijalni investitori će biti u mogućnosti da izrade svoje ponude za izgradnju HE Komarnica, a Vlada Crne Gore će biti u mogućnosti da donese odluku o načinu realizacije Projekta.

3. Projekat izgradnje TE Pljevlja II

U cilju valorizacije raspoloživih rezervi uglja iz pljevaljskog područja, Nacrtom strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine predviđena je realizacija Projekta izgradnje drugog bloka TE Pljevlja (TE Pljevlja II).

Konzorcijum slovenačkih firmi, koji je angažovala EPCG, izradio je Idejni projekat i Studiju opravdanosti izgradnje TE Pljevlja II, krajem novembra 2012. godine. Takođe, krajem decembra 2012. godine završen je Elaborat o procjeni uticaja projekta TE Pljevlja II na životnu sredinu.

Na osnovu Idejnog rješenja i Studije opravdanosti koja je urađena od strane slovenačkog konzorcijuma definisani su osnovni tehnički parametri budućeg bloka 2:

- snaga bi bila ista kao i za blok 1, odnosno 220 MW;
- efikasnost bi bila oko 40%;
- računalo se sa kalorijskom vrijednosti uglja od 9560 kJ/kg (trenutna je 9211 kJ/kg);

- u okolini postojećih kopova Rudnika uglja AD Pljevlja potvrđeno je da ima dovoljna količina uglja. Najdalji novi kop je Otilovići;
- drugim blokom bi se riješio i problem toplifikacije Pljevalja.

Za projekat izgradnje TE Pljevlja II u prethodnom periodu iskazano je interesovanje sljedećih kompanija (sa kojima su obavljeni razgovori, razmijenjene tehničke i komercijalne informacije):

Kompanije iz Kine (koje su već dale preliminarne tehničke ponude):

- China Machinery Engineering Corporation (CMEC)
- China Gezouba Group International Engineering Company (CGGC)
- China Environmental Energy Holdings CO. LTD. (CEE HOLDINGS)
- Powerchina - Hubei Electric Power Survey & Design Institute
- China Nationaly Electric Engineering Co. Ltd., CNEEC;

Kompanije iz Evrope:

- Škoda Praha, Češka;
- Istroenergo Group – IEG, Slovačka;
- Mješovitim konzorcijum firmi, Poljska (očekuje se preliminarne ponuda);
- Rusatom Overseas, Rusija (najavili zainteresovanost za projekat i posjetu);

Kompanija iz Kanade: SNC - Lavalin International.

Na osnovu dosadašnje komunikacije sa zainteresovanim investitorima, u odnosu na parametre iz Idejnog rješenja, može se zaključiti sledeće:

- cijena bloka bi mogla biti nešto niža od predviđene (366 mil. €), naime ponude su se kretale od 270 do 307 miliona €;
- vrijeme izgradnje bloka nešto je niže od 4 godine, u ponudama je predviđeno od tri do tri i po godine.

Tenderska komisija za kapitalne projekte je 25. aprila 2013. godine formirala radnu grupu za stvaranje uslova za realizaciju projekta izgradnje TE Pljevlja II.

Pored toga, formirana su i tri radna tima, sa sledećim zadacima:

1. priprema predloga tehničkog rješenja TE Pljevlja II koji se odnosi na instalisanu snagu, tehnologiju sagorijevanja uglja i maksimalni mogući stepen efikasnosti (Radni tim 1).
2. analiza cijene uglja kao jednog od ključnih faktora proizvodne cijene električne energije iz TE Pljevlja II i procjena potrebnih investicija u Rudniku uglja za proširenje proizvodnje (Radni tim 2);
3. priprema predloga modela organizacije tj. načina spajanja EPCG (TEP) i Rudnika uglja u cilju efikasne realizacije investicije (Radni tim 3);

Osim toga, predviđeno je da se definišu glavni rizici projekta i izvrši aktuelizacija Studije opravdanosti.

Radna grupa, sa članovima radnih timova na sastanku od 14. maja 2013. godine definisala je dalju dinamiku aktivnosti kako slijedi:

1	Napraviti i realizovati plan posjeta referentnim termoelektranama. Prezentirati konačne predloge po zadatku br.1	RT-1	1 mjesec
2	Analiza cijene uglja i procjena potrebnih investicija u Rudniku uglja. Presentacija rezultata	RT-2	1 mjesec
3	Predlog modela organizacije EPCG (TEP) i Rudnika uglja	RT-3	1 mjesec
4	Definisanje glavnih rizika projekta	RT1-3, Radna grupa	1 mjesec
5	Aktuelizacija Studije opravdanosti	Radna grupa	1 mjesec

Nakon analize stanja Radni grupa za realizaciju projekta TE Pljevlja II, definisala je naredne korake i to:

1. EPCG donosi odluku o izboru najpovoljnijeg ponuđača (utvrđivanje kriterijuma za izbor najpovoljnije ponude, eventualna dopuna ponuda od strane ponuđača i donošenje odluke o izboru najpovoljnije ponude);
2. EPCG dostavlja odluku i inicijativu za potpisivanje međudržavnog sporazuma Vladi CG i Skupštini akcionara EPCG, odmah po donošenju odluke o izboru partnera;
3. Vlada CG usvaja predlog partnerstva i upućuje predlog međudržavnog sporazuma partnerskoj državi;
4. Nakon usaglašavanja teksta međudržavnog ugovora Vlada CG dostavlja Skupštini CG ugovor na usvajanje;
5. Uporedo sa usaglašavanjem teksta međudržavnog ugovora, realizuju se pregovori o ugovoru o izvođenju radova i finansiranju.

4. Projekat Maoče

Projekat Maoče ima za cilj valorizaciju najznačajnijeg i najvećeg do sada otkrivenog prirodnog mineralnog bogatstva Crne Gore. Nacrtom strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine predviđene su dvije varijante TE Maoče, i to izgradnja jednog bloka snage 350 MW, odnosno dva bloka ukupne snage 500 MW (2x250 MW).

Na osnovu postojeće dokumentacije procijenjeno je da ukupne geološke rezerve uglja u ležištu Maoče iznose 123,3 miliona tona mrkolignitnog uglja, odnosno eksploatacione rezerve 112,9 miliona tona (Elaborat o klasifikaciji, kategorizaciji i proračunu rezervi uglja u basenu Maoče kod Pljevalja).

Za potrebe Ministarstva ekonomije njemačka kompanija Fihrtner je u septembru 2009. godine izradila Studiju izvodljivosti projekta Maoče, koja sadrži i procjenu investicionih troškova i prihoda države po osnovu projekta Maoče. Ukupni procijenjeni investicioni troškovi iznose 1,279 milijardi €, od čega investicije u rudnik iznose 532 miliona €, u termoelektranu predviđene snage i tehnologije oko 730 miliona € i za povezivanje termoelektrane sa prenosnim sistemom 17 miliona €.

Ministarstvo ekonomije je do sada raspisalo dva javna oglasa za davanje koncesije za eksploataciju uglja iz ležišta Maoče, uz uslov izgradnje termoelektrane procijenjene snage 500 MW. Tenderi su bili koncipirani tako da se izabere investitor koji će imati obavezu da finansira, otvori, razvija, eksploatiše i održava rudnik uglja Maoče i da razvija, investira, izgradi i održava termoelektranu Maoče i to kao jedan privredni subjekat. Poslednji javni poziv se, iako je Ministarstvo sprovelo intenzivnu promotivnu kampanju, završio bezuspješno u maju 2010. godine. Glavni razlog neuspjeha ovih tendera je što su isti raspisivani u vrijeme svjetske ekonomske krize, koja je jako pogodila rudarsku industriju.

U prethodnom periodu određen broj inostranih kompanija je pokazao zainteresovanost za ovaj projekat, ali ne u mjeri da bi se na osnovu toga predložilo raspisivanje novog tendera.

U vezi sa navedenim, Ministarstvo ekonomije predlaže Vladi Crne Gore da donese sledeće zaključke:

1. Vlada je razmotrila i usvojila Informaciju o aktivnostima na projektima valorizacije postojećih energetske potencijala.
2. Zadužuje se Ministarstvo ekonomije da nastavi aktivnosti na traženju najboljih rješenja za valorizaciju projekata izgradnje HE na Morači, HE Komarnica, TE Pljevlja II i Maoče.